

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อรูปแบบชีวิตและความคิดของมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในการพัฒนาประเทศ นักวิจัย และนักทฤษฎีด้านการสื่อสารมวลชน เช่น Lerner, Schramm, Roger และคนอื่น ๆ ได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการพัฒนาประเทศว่าต้องอาศัยการสนับสนุนจากสื่อมวลชนเป็นอย่างมาก

Wilbur Schramm (1:91) ชี้ให้เห็นบทบาทของสื่อมวลชนในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่า การสื่อสารจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการก่อให้เกิดการปฏิวัติทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดทุกยุคทุกสมัย นั่นคือการปฏิวัติเพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ด้อยพัฒนาจำนวนสองในสามของประชากรโลก ที่กล่าวนี้มีได้หมายความว่า การสื่อสารแต่เพียงอย่างเดียวจะสามารถก่อให้เกิดการปฏิวัติทางสังคมที่ยิ่งใหญ่นี้ได้ ถ้าปราศจากการตัดสินใจที่จะพัฒนาของผู้นำประเทศ ประชากร ทรัพยากรที่มีจำนวนเพียงพอ และแหล่งเงินทุนแล้ว ระบบการสื่อสารที่ประสิทธิภาพที่สุดในโลกก็ไม่น่าที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ แต่เราอาจกล่าวด้วยความมั่นใจได้ว่า ถ้าปราศจากระบบการสื่อสารที่ดี การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างรวดเร็วตามที่ต้องการก็คงเกิดขึ้นไม่ได้

Daniel Lerner (2:56) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนว่าการพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองและสังคมไม่สามารถดำเนินไปได้ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากเครือข่ายของการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้ถ้าหากมีการนำการสื่อสารมาใช้ให้ถูกต้องและเพียงพอแล้ว ก็จะสามารถช่วยส่งเสริมการพัฒนาของ

ประเทศได้มาก อาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นทั้งดัชนีของการพัฒนา และเครื่องมือหรือวิธีการของการพัฒนาสังคม

อย่างไรก็ตาม เสถียร เชษประทีป (3:95) ได้ให้ความเห็นว่าการที่จะนำสื่อมวลชนมาใช้ในการพัฒนาอย่างไรนั้น สื่อมวลชนต้องมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงประชาชน
2. สื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
3. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสามารถทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ
4. เนื้อหาต้องมีผลหรืออิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร กล่าวคือ ผู้รับสารได้รับความรู้ที่ทันสมัยที่ทัศนคติที่เห็นด้วยกับการพัฒนา และปฏิบัติตามการพัฒนานั้นในที่สุด

เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่นแล้ว หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่เอื้ออำนวยต่อบรรยากาศการพัฒนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากคุณลักษณะบางประการของสื่อ เช่น ความสามารถในการเก็บข้อมูลไว้ได้นาน และอ้างอิงได้ ราคาถูก สามารถนำเสนอข่าวสารที่มีความหลากหลายของเนื้อหา

แต่เนื่องจากระบบการสื่อสารมวลชนของประเทศวางไว้ที่ส่วนกลางตลอดจนการไหลของข่าวสารส่วนมากจะเป็นการไหลในทิศทางเดียวคือ จากเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ไปสู่ชนบท รูปแบบการไหลข่าวสารทางเดียวนี้อาจเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเพื่อให้ทั้งตนเองได้น้อยมาก เพราะผู้รับสารส่วนใหญ่ที่ได้รับการพัฒนาไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเหล่านั้นด้วย มิหนำซ้ำยังทำให้เกิดสภาวะการก้าวกระโดดในขั้นตอนของการพัฒนาอย่างไม่ถูกต้อง ประชาชนในชนบทจะมองการพัฒนาที่รัฐกำหนดให้ไม่เห็นไม่ตรงกับความต้องการของตนเองหรือไม่สมเหตุสมผล (4:31)

เมื่อเป็นเช่นนี้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการเสนอข่าวการพัฒนา ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีความใกล้ชิด ความผูกพัน ตลอดจนความรู้จัก เข้าอกเข้าใจประชาชนในท้องถิ่น มากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น (5:20)

สุรัตน์ นุ่มนนท์ ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องทำหน้าที่รายงานข่าวความเคลื่อนไหว ของท้องถิ่น และเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นในรายละเอียดและลึกซึ้งกว่าถึงแม้ เรื่องหรือข่าวสารนั้นหนังสือพิมพ์ในระดับชาติจะเสนอก่อนหน้าแล้วก็ตาม
2. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องรายงานภาวะสินค้าในตลาดท้องถิ่น และเป็นตัวกลางโฆษณาสินค้าให้กับพ่อค้าและนักธุรกิจในท้องถิ่น
3. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องช่วยส่งเสริมทางด้านสวัสดิการ และการจัดวางโครงการต่าง ๆ ในท้องถิ่น
4. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องรู้จักยกย่องคุณงามความดี ของคนที่ประกอบกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่น
5. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องสอดส่องการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่นตลอดจนติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งจากท้องถิ่นไม่ว่าในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่น
6. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องช่วยปลุกระดมความคิดเห็นในท้องถิ่นช่วยกัน แก้ไขปัญหาและส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น
7. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็เหมือนกับสื่อมวลชนประเภทอื่น คือมีหน้าที่ให้การสอน ให้ความบันเทิงและแจ้งข่าวสาร
8. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องเป็นแรงผลักดันช่วยสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างมากทั้ง ความสามารถในการเข้าถึงประชาชนในท้องถิ่น และการนำเสนอเนื้อหาที่จะกระตุ้นโน้มน้าวให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดการรับรู้เข้าใจ และเข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในบทบาทในการนำเสนอเนื้อหา นี้ เป็นหน้าที่ของบรรณาธิการ และนักข่าวหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมการไหลของข่าวสารหรือผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) ซึ่งจะต้องใช้วิจารณญาณในการคัดเลือก กลั่นกรอง ตรวจสอบ

สอบ เรียบเรียง และนำเสนอเนื้อหา โดยคำนึงถึงประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้นข่าวสารที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับว่า หนังสือพิมพ์ตระหนักในบทบาทของตนที่ควรจะเป็นในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา มากน้อยเพียงใด และกำลังกระทำบทบาทต่าง ๆ ที่ตนมีนั้นอย่างไร

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็น และบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และยกระดับมาตรฐานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ได้ทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนที่ใกล้ชิดประชาชนและเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาพของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง ระหว่างบทบาทที่นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรจะเป็นในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา กับบทบาทที่นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในหนังสือพิมพ์ ระยะเวลาที่ทำงานหนังสือพิมพ์ และการเข้ารับการอบรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ และมีอาชีพประกอบกับบทบาทที่ควรจะเป็น และที่กำลังเป็นอยู่ ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ควรจะเป็น และบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ ในการเสนอข่าวการพัฒนาแตกต่างกัน
2. นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ควรจะเป็น และบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาแตกต่างกัน
3. นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ควรจะเป็น และบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาแตกต่างกัน
4. นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีตำแหน่งหน้าที่ในหนังสือพิมพ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ควรจะเป็น และบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาแตกต่างกัน
5. นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีระยะเวลาทำงานหนังสือพิมพ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ควรจะเป็น และบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา แตกต่างกัน
6. นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เคยเข้ารับการอบรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์และไม่เคยเข้ารับการอบรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ มีความเห็นต่อบทบาทที่ควรจะเป็น และบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง เฉพาะความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการเสนอข่าวการพัฒนา
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะผู้เกี่ยวข้องกับการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นซึ่งได้แก่ บรรณาธิการ และนักข่าวของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หมายถึง หนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นรายวันหรือไม่ใช่รายวันก็ตาม ที่พิมพ์ออกจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ชัยนาท นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุทัยธานี

นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หมายถึงผู้ดำเนินการจัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านการนำเสนอเนื้อหา อันได้แก่ บรรณาธิการ ประจำกองบรรณาธิการ และนักข่าว ของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่พิมพ์ออกจำหน่ายในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ชัยนาท นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุทัยธานี

สถานภาพ หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง หน้าที่การงานในหนังสือพิมพ์ ระยะเวลาที่ทำงานหนังสือพิมพ์ การเข้ารับการอบรมด้านวิชาชีพหนังสือพิมพ์ และการมีอาชีพอื่นประกอบ

พฤติกรรมการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา หมายถึง ทศนคติ ทำที่ และการแสดงออกของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีต่อการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาทั้งในด้านการพิจารณา คัดเลือกข่าวเพื่อการพัฒนา นโยบายและความสำคัญของการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา ผลกระทบของข่าวเพื่อการพัฒนาต่อการพัฒนา แหล่งข่าวเพื่อการพัฒนา สาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา ตลอดจนประเภทของข่าวเพื่อการพัฒนาที่จำเป็นต่อการนำเสนอในท้องถิ่น

บทบาทในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา หมายถึง บทบาทที่นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรจะเป็นหรือกำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวหรือให้ข้อมูลที่สัมพันธ์กับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม
2. วิพากษ์วิจารณ์เพื่อแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีในสังคม
3. สอดส่องความทุกข์ยากของประชาชน
4. สร้างค่านิยมที่ถูกต้องในสังคม
5. รักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม
6. ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
7. ส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้ของประชาชน
8. ส่งเสริมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน
9. สร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้อ่านเกิดการริเริ่มพัฒนาตนเอง
10. ให้การศึกษาในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน
11. รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
12. เสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา
13. กระตุ้นความคิดเห็น และการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ของผู้อ่าน
14. เสนอข่าวความก้าวหน้าต่าง ๆ ในโลก
15. สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
16. ส่งเสริมภาพพจน์เกี่ยวกับสตรีในทางสร้างสรรค์
17. ส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม
18. ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของสังคม
19. สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้อ่าน
20. สนับสนุนการพัฒนาชนบท
21. สนับสนุนการพัฒนาแหล่งเสื่อมโทรมในเมือง
22. มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจทั่ว ๆ ไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นและบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถาบันที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ในการที่จะปรับปรุงและพัฒนาวิชาชีพหนังสือพิมพ์ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป
2. เป็นการกระตุ้นผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาอันจะมีผลต่อการส่งเสริมและการสนับสนุน การพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ทำการวิจัยด้านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในโอกาสต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย